

СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ В ПРАКТИЦІ УПРАВЛІННЯ

<https://doi.org/10.15407/economyukr.2020.01.056>
УДК 331.5/316.344

В.В. ЛИПЧУК, член-кор. НААН України, д-р екон. наук,
проф. кафедри історії України, економічної теорії та туризму,
Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С.З. Гжицького,
вул. Пекарська, 50, 79010, Львів, Україна,
e-mail: wlipczuk@ukr.net,
ORCID <https://orcid.org/0000-0002-6696-6006>

NEET — НОВЕ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЯВИЩЕ

Розглянуто суть такого соціально-економічного явища, як поява категорії молоді, котра не навчається, не працює, не хоче вдосконалюватись або доучуватись (NEET). Показано, що в Україні воно набуває особливої значущості з огляду на посилення демографічної кризи, старіння населення та міграцію молоді. Досліджено причини його виникнення, стан молоді категорії NEET у країнах Європейського Союзу, запропоновано деякі напрями вдосконалення молодіжної політики, скерованої на пом'якшення цього явища.

Ключові слова: *молодь; явище NEET; Європейський Союз; Україна.*

Однією з ключових проблем економічної трансформації є довготривале безробіття. Адміністративно-розподільна система, що існувала раніше, не передбачала наявності ринку праці, для неї характерною була повна зайнятість, хоча існувало й приховане безробіття. Реструктуризація економіки і розвиток технологій спричинили різке скорочення зайнятості як міського, так і сільського населення. Останнім часом рівень безробіття значно зріс, зокрема, внаслідок динамічності технологічних змін, зменшення зайнятості в бюджетних організаціях (у сферах освіти, науки, охорони здоров'я), зростаючого обсягу імпорту і занепаду вітчизняних підприємств, зневіри, безпорадності та патерналістських настроїв окремих соціальних груп, збереження фінансових та бюрократичних бар'єрів для підприємницької діяльності, корупції.

Соціальна реальність, з якою зіткнулися всі країни на різних етапах свого розвитку, актуалізують проблему нестабільності молоді на ринку праці. Високий рівень безробіття серед неї детермінує зниження можливостей її зайнятості в суспільному виробництві, гальмуючи динамічний економічний

Ц и т у в а н н я: Липчук В.В. NEET — соціально-економічне явище. Економіка України. 2020. № 1 (698). С. 56—67. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2020.01.056>.

розвиток як на національному, так і на глобальному рівнях. В економічних дослідженнях і господарській практиці традиційні показники зайнятості та безробіття молоді мають обмежену актуальність для аналізу й прогнозів, оскільки характеризують молодь виключно з точки зору її професійної діяльності. Проте «...цих показників виявляється надто мало для оцінки кондиції представників молодого покоління» [1, s. 45]. Проблема стосується ситуації молоді, яка через певні економічні, соціальні або політичні фактори перебуває поза двома важливими сферами суспільного життя: освіти і праці.

Щоб якомога повніше описати дану проблему, останнім часом у світовій практиці використовується поняття NEET (not in education, employment or training — ні освіти, ні роботи, ні навчання), яке з'явилося не так давно, але посіло важливе місце в економіці кожної країни світу. Вперше його було використано у 1999 р. в британському урядовому звіті *Bridging the Gap*¹, а з часом воно набуло широкого вжитку і в інших країнах світу. Саме тому цю проблему стали досліджувати, і найбільш глибоко — у 2010-х роках.

Явище NEET останнім часом являє собою одну з найсерйозніших соціальних проблем, якій приділяють увагу в багатьох країнах світу. Вона стосується молодих людей, які з різних причин не вчаться, не працюють і не здійснюють необхідних дій, спрямованих на підготовку до праці. Безсумнівно, що це тягар для суспільства, значні фінансові й моральні втрати як у коротко-, так і у довгостроковій перспективі. Люди з так званої категорії NEET потребують особливої підтримки, що зумовлює необхідність з'ясування причин виникнення цього явища, обґрунтування напрямів його гальмування і хоча б часткового подолання. Адресна допомога держави конкретній групі (особливо нужденним, слабким і т. д.) вважається сьогодні діяльністю ефективною, оскільки не розпорошує і не марнотратить державні кошти [2, p. 7].

На жаль, концепція NEET у вітчизняній літературі та практиці не вивчається, відсутня базова інформація про молодь NEET, що не дозволяє в повному обсязі розглядати наявну проблему в Україні. У контексті запропонованої тематики заслуговує на увагу дослідження, здійснене Центром «Нова Європа» і Фондом ім. Фрідріха Еберта спільно з соціологічною компанією GfK Ukraine². Це дозволить викликати інтерес науковців і практиків, усього суспільства до значущості явища, яке, без перебільшення, може мати катастрофічні соціально-економічні наслідки для України.

Отже, **мета статті** — з'ясувати сутність категорії NEET, оцінити стан даного явища в сучасному суспільстві, основні причини появи, поширення та наслідки, на основі чого опрацювати окремі рекомендації щодо його обмеження. Дослідження проведено трьома окремими методами: аналізу існуючих даних (desk research); анкетного комп'ютерного (CAPI) та індивідуального (IDI) опитування; на основі літературного огляду.

NEET — назва соціально-економічного явища, що в останні роки стало реальністю і як проявляється в господарських процесах (через ринок праці),

¹ Bridging the gap: New opportunities for 16–18 year-olds not in education, employment or training / Report by the Social Exclusion Unit [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://dera.ioe.ac.uk/15119/2/bridging-the-gap.pdf>.

² Українське покоління Z: цінності та орієнтири. — К.: Фонд ім. Фрідріха Еберта, 2017. — 140 с.

так і стосується окремої соціальної групи — молоді, котра перебуває поза сферою зайнятості (роботи) та освіти, тобто тих, хто не готується до професійної діяльності. Таким чином, можна стверджувати, що NEET — це категорія молодих осіб, котрі не працюють як з власної волі, так і тих, котрі не працюють, оскільки, незважаючи на свої зусилля, не можуть знайти роботу і бути зайнятими. Вона символізує молодь, яка в кризових ситуаціях у певний (коротший чи довший) період опинилася на узбіччі повноцінного життя.

Категорія NETT охоплює досить різноманітну групу молодих людей. Ґрунтуючись на рекомендаціях ЄС [3, р. 24—25], літературному огляді та вітчизняних реаліях, можна виокремити такі групи молодих осіб, які належать до розглядуваної категорії:

- 1) безробітні, кваліфіковані за методологією МОП;
- 2) нездатні з різних причин до активності у сфері праці чи освіти (стан здоров'я, догляд за дітьми, опікунство тощо);
- 3) молоді особи, котрі не шукають роботу, незадоволені попередньою зайнятістю або місцем роботи працівники, незареєстровані безробітні, а також молоді люди, які ведуть антисоціальний спосіб життя;
- 4) ті, хто шукають або очікують роботу (пошукувачі можливостей), — молоді люди, які активно шукають роботу або можливості вдосконалення через навчання, що відповідає їх амбіціям, кваліфікації, компетенціям, навичкам, професійним прагненням;
- 5) добровільні NEET — це спеціальна особлива група, яка включає осіб, що займаються іншими видами діяльності (мистецтвом, музикою, подорожами, самовдосконаленням).

Зауважимо, що саме покоління Z є найбільшим джерелом поповнення категорії NEET. Спосіб виховання, мислення, формування особистості в умовах технологічного буму спричинили появу інших цінностей, сформувавши у них відмінні підходи до багатьох життєвих проблем, соціальної активності, розуміння реальності. Варто відзначити їх індивідуалізм, егоїзм, високу амбітність, віртуальність, відірваність від «реального» світу, непокірність, самовдоволення, егоїстичність у вирішенні побутових і фінансових проблем (бажання отримати все і одразу), прагнення до постійних змін, що формують нетрадиційне для українського суспільства ставлення до навчання і праці (завищена вимогливість, слабка лояльність до організації, складність комунікації) — усе це ускладнює їх пристосування до наявного ринку праці.

Існує декілька критеріїв ідентифікації категорії NEET. Зокрема, дискусійним є вік молоді. На відміну від України (15—35 років), Європейська комісія, розглядаючи проблеми молодих осіб на ринку праці, визначає вік цієї групи 15—24 роки, а для ширших досліджень — 15—29 років. Для порівняння: в Японії до молоді зараховують осіб віком 15—34 роки, Австралії — 15—28 років, Канаді — 15—29 років.

В європейській літературі відсутній єдиний підхід щодо тривалості часу перебування молодих осіб поза ринком праці та системою освіти, що дозволило б віднести їх до категорії NEET. Найчастіше береться період, більший за шість місяців. Прийняття такого критерію дозволяє чіткіше розрізнити осіб, які мають шанси повернутися до ринку праці або продовжити навчання, і тих, хто не можуть або не хочуть далі вчитись і працювати.

Явище NEET є характерним для всіх країн світу. У 2012 р. молодь віком від 15 до 24 років становила більш як 1,2 млрд. осіб у світі. За даними Всесвітнього економічного форуму, 357 млн. з них ніде не навчалися і не працювали³. Незважаючи на високий рівень економічного розвитку, досить складною залишається ситуація і у провідних країнах світу, зокрема в ЄС. Як свідчать дані таблиці 1, кожен восьмий європейець віком 15—29 років належить до категорії NEET. Особливо велика частка цієї категорії припадає на молодь віком 25—29 років.

У II кварталі 2018 р. в Європейському Союзі зафіксовано 783 тис. осіб, що належать до категорії NEET, або 11,2% усіх людей цієї вікової групи, серед яких 388 тис. — жінки [4, р. 6]; безробітні становили 37%, решта 63% були економічно неактивними, тобто не працювали, не шукали роботу і/або не мали можливості її розпочати [4, р. 4]. Характерно, що найвищий рівень молоді з категорії NEET спостерігається в країнах, які нещодавно увійшли до ЄС.

Серед країн — членів ОБСЄ частка молоді віком 15—29 років, які належать до категорії NEET, у II кварталі 2018 р. була найнижчою в Ісландії (5,3%), а найвищою — в Туреччині (28,2%) [4, р. 4]. Достатньо високою є частка категорії NEET в інших, навіть високорозвинутих, країнах світу. Так, у Канаді серед осіб віком 25—29 років у досліджуваному періоді вона становила 15%⁴.

Особливою є і динаміка частки молодих осіб, кваліфікованих до категорії NEET. Сильний поштовх її зростанню дала фінансова криза 2008—2009 рр. Так, у цілому в ЄС частка цієї категорії зросла з 13,4% у 2008 р. до 15,9% у 2013 р. Ще відчутніше криза позначилася на країнах із слабкою, не повністю адаптованою до ринку економікою. Зокрема, в Румунії частка молоді NEET зросла з 13,2% у 2008 р. до 19,1% у 2011 р. та 19,6% у 2013 р. [5, р. 119]. Однак з 2013 р. в цілому по Європейському Союзу ця частка має чітку тенденцію до скорочення.

На жаль, в Україні через відсутність досліджень і моніторингу молоді, особливо з категорії NEET, мало статистичних даних, отже, інформаційна база є недостатньою, що не дозволяє точно визначити відповідні показники на макрорівні. При цьому варто зазначити, що молодь віком 15—24 роки перебуває в найгіршій ситуації на ринку праці (рис. 1).

Зауважимо, що багато молодих українців (через особливості методики МОП) залишаються поза статистикою ринку праці. Щоразу серед них дедалі більше випускників закладів вищої освіти. Дослідження, проведені соціологічною компанією GfK Ukraine на замовлення Центру «Нова Європа», показали, що 28% молодих українців віком від 18 до 29 років не мають роботи і активно її не шукають, причому навіть серед 25—29-річних — це кожна восьма молода людина⁵. Відповідно до інформації, переданої Державною

³ Молодіжне безробіття: втрачене покоління? // Економічна правда [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/publications/2013/10/2/397038/>.

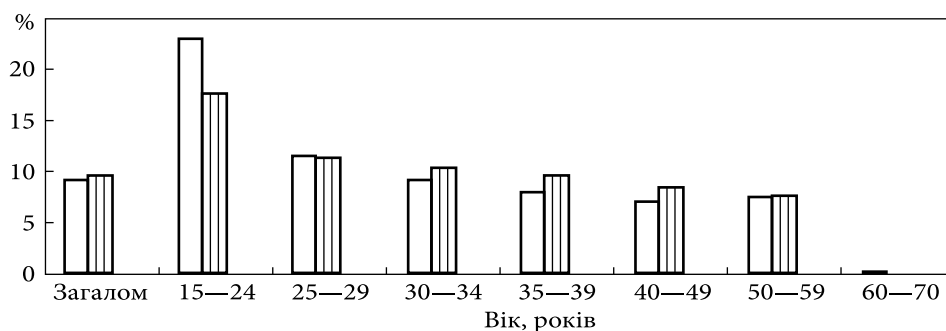
⁴ Study: The transition from school to work – the NEET (not in employment, education or training) indicator for 25- to 29-year-old women and men in Canada, 2017/2018 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://www150.statcan.gc.ca/n1/en/daily-quotidien/181010/dq181010c-eng.pdf?st=9WOj_mow.

⁵ Українське покоління Z: цінності та орієнтири. — К. : Фонд ім. Фрідріха Еберта, 2017. — 140 с. — С. 82.

Таблиця 1. Частка осіб категорії NEET серед молоді в країнах ЄС у 2016—2017 рр. (%)

Країни	Частка NEET у віковій групі 15—24 роки		Частка NEET у віковій групі 15—29 років	
	2016 р.	2017 р.	2016 р.	2017 р.
Європейський Союз	3,8	4,0	11,0	10,8
Австрія	3,8	3,3	6,4	7,4
Бельгія	5,2	5,1	10,3	10,9
Болгарія	14,2	12,2	21,4	18,0
Велика Британія	6,3	6,3	11,0	9,9
Нідерланди	2,9	2,8	6,5	7,0
Греція	6,2	6,2	7,4	8,8
Данія	3,8	5,0	6,4	8,6
Естонія	5,5	6,8	14,9	9,8
Ірландія	6,1	6,4	10,9	10,9
Іспанія	5,2	5,2	7,4	7,1
Італія	11,0	11,9	18,9	18,4
Кіпр	7,9	8,8	7,2	7,9
Латвія	5,7	5,0	8,3	8,6
Литва	5,2	5,9	7,7	8,2
Люксембург	2,5	3,2	5,6	5,3
Мальта	5,1	4,6	6,8	5,3
Німеччина	4,4	4,1	8,6	8,7
Польща	5,7	5,5	12,6	13,3
Португалія	4,1	3,9	6,5	5,2
Румунія	12,0	10,1	17,8	16,1
Словаччина	5,4	6,0	12,4	14,4
Словенія	4,1	3,7	6,3	7,0
Угорщина	7,2	7,8	14,6	13,3
Фінляндія	5,8	5,3	9,5	8,8
Франція	5,4	5,6	9,8	10,2
Хорватія	6,0	6,2	10,0	8,6
Чехія	4,2	4,2	13,1	12,8
Швеція	3,8	3,7	4,8	4,6

Джерело: Eurostat. Young people aged 15—24 neither in employment or in education and training (NEET) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?query>.

Рис. 1. Рівень безробіття (за методологією МОП) у I півріччі 2016—2017 рр. (за віковими групами)

Джерело: Безробіття населення (за методологією МОП) за статтю, типом місцевості та віковими групами у 2017 році [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2017/rp/eans/eans_u/arch_bnsmv_u.htm.

службою статистики України European Training Foundation, частка молоді категорії NEET серед осіб віком 15—24 роки у 2012 р. становила 14,6%⁶. Зазначимо, що в Україні не проводиться жодного моніторингу і дослідження осіб, що належать до розглядуваної категорії. Хоча замовником таких досліджень мало б виступати Міністерство соціальної політики України, а виконавцем — Державна служба статистики України у формі статистичних спостережень у рамках демографічної та соціальної статистики, зокрема ринку праці.

Що ж являє собою типовий представник NETT? Оскільки в Україні такі дослідження відсутні, то скористаємося результатами польських вчених, зокрема напрацюваннями Мазовецької обсерваторії ринку праці (Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy Polska⁷). Результати досліджень представлені на рис. 2.

Ураховуючи сусідство Польщі та України, можна репрезентувати виявлені характеристики на українців. Хоча, безперечно, що певні відмінності поведінкового характеру та соціально-економічного стану потребують верифікації і актуалізують потребу в таких дослідженнях саме в Україні.

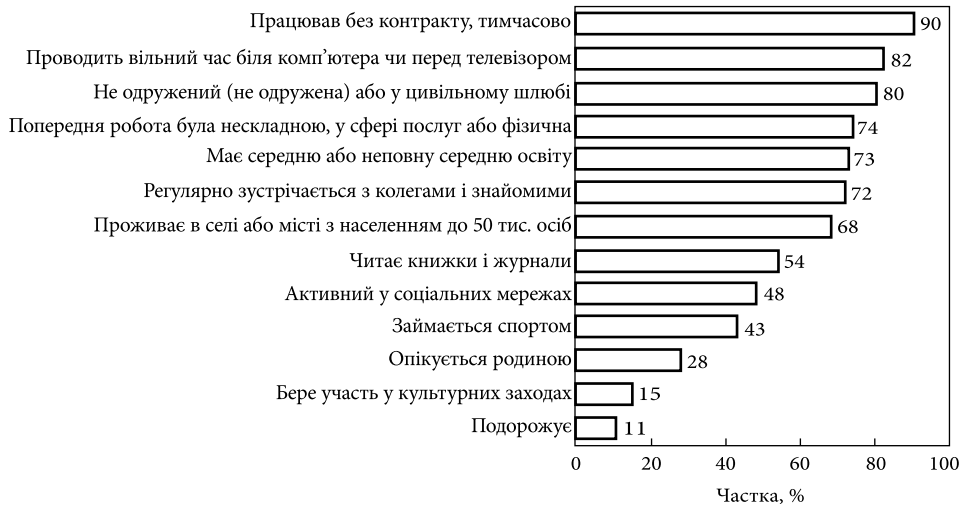
В основі появи феномену NEET лежать різні причини, які можна класифікувати за різними критеріями. Найбільш поширеною і прийнятною вважається класифікація з поділом на рівні: макрорівень (освітня система, загальні умови праці), мезорівень (окрема школа, організація) і мікрорівень (проблеми окремо взятої людини). Основні з них наведено в табл. 2.

Дослідження, проведене Європейським фондом поліпшення умов життя та праці (European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions), показує, що найбільшу ймовірність опинитися в групі NEET мають особи з низьким рівнем освіти (втричі вищий ризик порівняно з осо-

⁶ Young people not in employment, education or training NEET: an overview in ETF Partner Countries. — European Training Foundation, 2015. — P. 18.

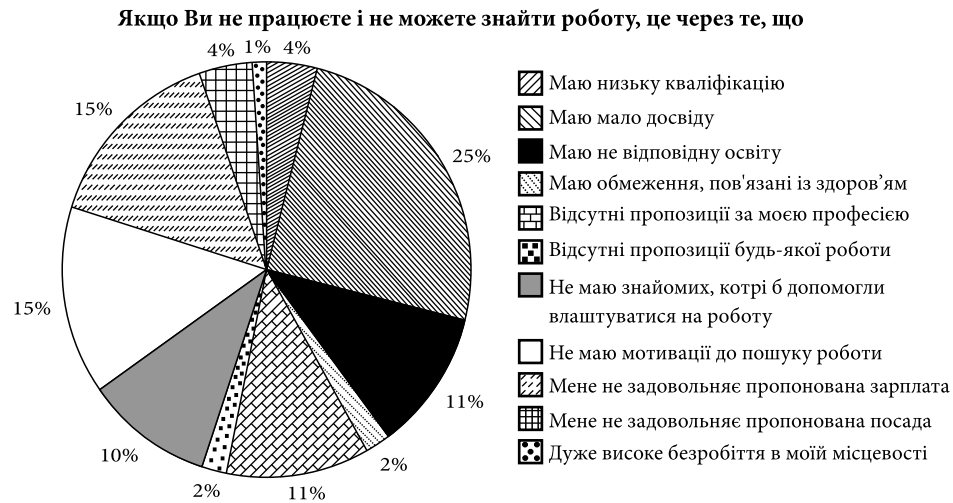
⁷ Wsparcie młodych osób na mazowieckim rynku pracy. — Warszawa : Raport Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy, 2016. — 227 s.

Рис. 2. Характеристика типового представника категорії NEET

Джерело: Wsparcie młodych osób na mazowieckim rynku pracy. — Warszawa : Raport Mazowieckiego Obserwatorium Rynku Pracy, 2016; [6].

Рис. 3. Причини віднесення респондентів до категорії NEET

Джерело: анкетне опитування методом IDI понад 700 осіб, серед яких тільки зазначена кількість ідентифікували свою належність до категорії NEET.

бами з вищою освітою), ті, хто проживає на віддалених від великих міст територіях (у півтора раза вищий ризик), батьки яких мають нижчий рівень освіти (ризик збільшується удвічі), молоді мігранти, а також особи з обмеженими можливостями або проблемами із здоров'ям⁸.

⁸ Young people and NEETs in Europe: First findings / European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. — Dublin, 2011 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://iogt.org/wp-content/uploads/2015/03/NEET-and-youth-unemployment.pdf>.

Таблиця 2. Чинники, які сприяють появі явища NEET

Чинники	Характеристики
	<i>Мікрорівень</i>
Самооцінка	Слабке почуття власної цінності та успішності прийняття рішення Слабка ідентифікація власних козирів і позитивів Брак поваги до самого себе
Контакт з суспільством	Суспільний підхід до оточення, замикання в собі Низькі суспільні компетенції Почуття дискримінації
Уміння порадити собі	Песимістичне ставлення до реальності Безпорадність у складних життєвих ситуаціях
Процес формування зрілості	Підвищена дезорієнтація Стан «невагомості» Невизначеність з подальшим життєвим шляхом, брак власної життєвої стратегії Надто тривалий перехід у стадію зрілості (дорослості) Криза ідентичності, пов'язана з переходом від навчання до роботи
Схильність до зайнятості під час навчання та пошуку роботи	Надто низька мотивація, брак сатисфакції Небажання працювати, докладати зусиль Брак уміння пристосуватися в новому середовищі Надмірна реакція на стресові ситуації
Сімейні чинники	Байдужість батьків Спроба батьків компенсувати недостатність батьківського піклування економічними благами (як наслідок, молодь обирає життя без обов'язків)
	<i>Мезорівень</i>
Освітні інституції	Вчителі не заохочують учнів до здобуття знань і умінь, не завантажують їх на заняттях Стомленість і незадоволеність школою спричиняють завчасне залишення школи, неактивність у школі та на роботі Брак індивідуального підходу до учнів Невміння вчителів попередити патологічні явища як усередині школи, так і поза нею
	<i>Макрорівень</i>
Соціально-економічні чинники	Економічні втрати, пов'язані з економічною кризою Соціальна втрата надії на знаходження роботи Тенденції до тривалого спільного проживання з батьками

Джерело: [7, s. 109–110; 8, s. 245–248; 9, s. 76].

У контексті з'ясування причин віднесення молоді до категорії NEET було проведено анкетне опитування⁹ у Львівській та Івано-Франківській областях (рис. 3).

⁹ Автор висловлює подяку доценту Б. Шувару та студентам І. Штогрину і Х. Лемех за допомогу в проведенні анкетування.

Як не дивно, але в кожного четвертого респондента відсутня мотивація до пошуку роботи. Доцільно зауважити, що молоді люди здебільшого вважають, що їхній освітній та кваліфікаційний рівень в основному відповідає потребам ринку, хоча кожному четвертому респонденту бракує практичного досвіду. Натомість існують певні претензії до роботодавців, зокрема, щодо пропонованої винагороди за роботу (15%), займаної посади (4%). Негативним є і відсутність мотивації до пошуку роботи (15%). Разом з тим простежується і така патологічна причина, як брак знайомих, котрі могли б влаштувати на роботу. Отже, причин існує достатньо. Окремі з них стосуються процесу підготовки працівників, інші — проблем на ринку праці.

У цілому молоді українці вважають, що ключовими для пошуку роботи є спеціальні знання та досвід (83% респондентів), майже стільки ж переконані, що важливими є знайомства і зв'язки (79%). Достатньо важливе значення молоді надає рівню освіти (76%) та вдачі (72%). Істотно менш важливими, на думку респондентів, є освіта та досвід роботи за кордоном (36%), місце народження (32%) і належність до політичної партії (20%)¹⁰. Тривожним є те, що лише 15% української молоді вважають, що використання зв'язків для працевлаштування ніколи не може бути виправданим¹¹.

Негативні прояви явища NEET має серйозні наслідки як для суспільства, так і для конкретної особи. Суспільні втрати пов'язані насамперед з втратою податкових надходжень, збільшенням витрат на соціальне забезпечення молоді, а також видатків на утримання соціальних служб, боротьбу із злочинністю та реабілітацію молодих людей. Потрапляння до категорії NEET означає перебування особи поза межами ринку, ризик соціальної ізоляції, відсутність власного доходу, невеликі шанси на його отримання, що створює перешкоди для самостійності молодої людини, включаючи небажання створювати сім'ю. Період перебування в групі NEET може мати шкідливий вплив на фізичне і психічне здоров'я особи, підвищуючи ймовірність подальшого безробіття, негативно позначатися на особистому і професійному розвитку. У цих наслідків є певна ціна, тому статус NEET — проблема не тільки окремої особи, але й економіки та суспільства в цілому.

Протидія поширенню NEET надто ускладнена, оскільки сама категорія дуже різноманітна, поділена на багато підгруп. В Україні на законодавчому рівні вона акумульована в молодіжній політиці та зводиться в основному до підтримки молоді у сфері освіти та виховання, економічного розвитку молодих сімей, забезпечення зайнятості молоді, молодіжних громадських об'єднань і організацій. На жаль, ці програми часто мають декларативний характер і обмежені як змістовно, так і фінансово. Отже, подолання такого явища, як NEET, є достатньо складною проблемою, що потребує відповідної фінансової та інституційної підтримки в рамках молодіжної політики. Чітко вимальовуються три сфери, на яких слід зосередити особливу увагу і акумулювати кошти: 1) навчання; 2) зайнятість і 3) перехід від навчання до професійного життя.

¹⁰ Українське покоління Z: цінності та орієнтири. — К. : Фонд ім. Фрідріха Еберта, 2017. — 140 с. — С. 80.

¹¹ Там же. — С. 76.

В Європейському Союзі основними стратегіями щодо пом'якшення явища NEET є:

- запобігання передчасному відпливу осіб із сфери освіти;
- реінтеграція молоді у сферу освіти після її передчасного завершення;
- підтримка плавного переходу від системи освіти до ринку праці;
- підвищення зайнятості;
- мінімізація бар'єрів щодо зайнятості молодих осіб [3; 4].

З огляду на це, доцільним є вивчення досвіду багатьох, передусім європейських, країн щодо покращення ситуації з молоддю як у сфері освіти, так і на ринку праці. Зокрема, необхідно звернути увагу на: розробку диференційованих за віком програм зайнятості (Болгарія); субсидування підприємств, які надають молодим людям можливість після навчання проходити піврічне стажування (Австралія); формування спеціальних муніципальних фондів для організації професійної підготовки молоді в поєднанні з виробничою діяльністю (Данія); застосування стартових карток на два роки для осіб, які виходять на ринок праці (Угорщина)¹²; формування спеціального стипендіального фонду (так звана Вереснева гарантія, Велика Британія¹³); розробку на регіональному рівні програми підтримки молоді, яка перебуває в найскладнішій життєвій ситуації (Польща).

ВИСНОВКИ

Проблема явища NEET, отже, і відповідної категорії молоді, є новою і досить складною. Вона потребує уваги з боку як науковців, так і органів державної влади та місцевого самоврядування. У найближчому майбутньому поширення явища NEET, насамперед через високу міграцію, може мати катастрофічні наслідки для України в економічному і соціальному плані, стати чинником дестабілізації політичної ситуації.

Молоді українці є особливою категорією, яка заслуговує на невідкладну й постійну увагу не тільки дослідників, а й політиків. Проблема NEET потребує подальшого вивчення, яке має проводитися не тільки в економічній (дослідження безробіття, ринку праці, економічних втрат від його існування), але й передусім у соціальній площині, яка стосується дорослості молоді, формування кар'єри і життєвої позиції, впливу міграції, розлучення батьків тощо.

Особливості та динамічність явища NEET вимагають опрацювання та коригування нової молодіжної політики, зокрема, щодо реактивізації молоді в суспільні (господарські) процеси. Так, особливої уваги потребують напрями політики, пов'язані з плавним переходом молоді від навчання до ринку праці, насамперед, шляхом впровадження дуальної системи навчання, зниження бар'єрів виходу на ринок праці, підвищення зайнятості молоді та створення нових робочих місць.

¹² Recent policy developments related to those not in employment, education and training (NEETs) / European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, 2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_files/docs/erm/tn1109042s/tn1109042s.pdf.

¹³ September Guarantee: education and training for young people / GOV.UK [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.gov.uk/government/publications/september-guarantee-offers-of-education-or-training-for-16-to-17-year-olds>.

На нашу думку, першочергово слід здійснити облік осіб, які належать до даної категорії, провести комплексне дослідження цього явища, ґрунтовно вивчити поведінкові, економічні та соціальні характеристики молоді категорії НЕЕТ, залучити наявний світовий досвід, розробити відповідні програми і конкретні пропозиції як на загальнодержавному, так і на регіональних рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Serafin-Juszczak B.* NEET — nowa kategoria mlodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym // *Acta Universitatis Lodziensis. — Folia sociologica.* — 2014. — № 49. — S. 45—61.
2. *Barr N.* *Economics of the Welfare State.* — New York : Oxford University Press, 2012. — 405 p.
3. *Mascherini M., Salvatore L., Meierkord A., Jungblut J-M.* NEETs — Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe. — Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2012. — 158 p. (doi: 10.2806/41578).
4. *Powell A.* NEET: Young People Not in Education, Employment or Trainin // *Briefing Paper.* — No. SN 06705. — 2018. — August 24. — 20 p.
5. *Bálan M.* Methods to estimate the structure and size of the «neet» youth // *Procedia Economics and Finance.* — 2015. — № 32. — P. 119—124 (doi: 10.1016/S2212-5671(15)01372-6).
6. *Kopyscianski T., Natalli K., Zych-Rzepecka A.* Rekomendacja dotycząca wsparcia i aktywizacji osób z grupy NEET przez instytucje rynku pracy w województwie dolnośląskim, 2017. — 31 s.
7. *Rybicka K.* Sytuacja młodzieży na polskim rynku pracy // *Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania.* — 2014. — No 37. — T. 2. — S. 105—116.
8. *Szcześniak M., Rondon G.* Pokolenie «ani-ani»: o młodzieży, która się nie uczy, nie pracuje i nie dba o samokształcenie // *Psychologia Społeczna.* — 2011. — T. 6. — № 3 (18). — S. 241—251.
9. *Krause E.* Zjawisko NEET, czyli o młodzieży trzy razy nic // *Problemy Profesjologii.* — 2016. — № 2. — S. 67—81.

Стаття надійшла 25.02.2019

Була оновлена 05.09.2019

REFERENCES

1. *Serafin-Juszczak B.* NEET — young people vulnerable to social exclusion. *Acta Universitatis Lodziensis, Folia sociologica*, 2014, № 49, pp. 45—61 [in Polish].
2. *Barr N.* *Economics of the Welfare State.* New York, Oxford University Press, 2012, 412 p.
3. *Mascherini M., Salvatore L., Meierkord A., Jungblut J-M.* NEETs — Young people not in employment, education or training: Characteristics, costs and policy responses in Europe. Luxembourg, Publications Office of the European Union, 2012, 158 p. (doi: 10.2806/41578).
4. *Powell A.* NEET: Young People Not in Education, Employment or Training. *Briefing Paper*, No. SN 06705, August 24, 2018, 20 p.
5. *Bálan M.* Methods to estimate the structure and size of the «neet» youth. *Procedia Economics and Finance*, 2015, № 32, pp. 119—124 (doi: 10.1016/S2212-5671(15)01372-6).
6. *Kopyscianski T., Natalli K., Zych-Rzepecka A.* Recommendation relating to the support and activating of the NEET group persons with the help of the labour market institutions in Lower Silesian Voivodeship. 2017, 31 p. [in Polish].
7. *Rybicka K.* Situation youth in Polish labour market. *Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania*, 2014, No 37, Vol. 2, pp. 105—116 [in Polish].
8. *Szcześniak M., Rondon G.* 'Neither-nor' generation: about young who are not in education, employment, or training. *Psychologia Społeczna*, 2011, Vol. 6, № 3 (18), pp. 241—251 [in Polish].
9. *Krause E.* The NEET phenomenon – definition, characteristics, causes, effects classification of the NEETs. *Problemy Profesjologii*, 2016, № 2, pp. 67—81 [in Polish].

Received on February 25, 2019

Updated on September 05, 2019

Vasyl Lypchuk, Dr. Sci. (Econ.), Professor,
Corresponding Member of the NAAS of Ukraine,
Professor of the Department of History of Ukraine,
Economic Theory and Tourism,
Stepan Gzhytskyi National University
of Veterinary Medicine and Biotechnologies Lviv,
50, Pekarska St., Lviv, 79010, Ukraine

NEET — A NEW SOCIO-ECONOMIC FACT

The problem of the younger generation is one of the key issues in every society. In Ukraine, this problem is becoming particularly important given the demographic crisis, the aging of the population and the migration of young people. Amidst these negative phenomena there is another growing problem — the emergence of such a category of young people who do not study, do not work and have no desire to do so. This category of young people in the world has been termed NEET (not in employment, education or training). It is the need to arouse the interest of scientists and practitioners, of the whole society, in this phenomenon, which, without exaggeration, can have catastrophic socio-economic consequences for Ukraine, is the main purpose of the article. The study was conducted in three separate methods: desk research; computer assisted personal interviewing and individual in-depth interviewing; based on literature review.

The essence of the concept of NEET as a phenomenon and categories of young people who do not work on their own free will, and because in their efforts they cannot find a job and be employed are found. Five groups of young people from the category under consideration are identified, and criteria for their identification are given. The condition of this phenomenon is estimated, on the basis of information of foreign researchers and own observations the main causes of its occurrence, distribution and consequences are identified. Particular attention is given to specific recommendations to limit its spread in Ukraine. To this end, strategies and programs that have entered into practice in the countries of the European Union are outlined.

Keywords: *young people; the NEET phenomenon; European Union; Ukraine.*